

Naxçıvanın Şahbuzu: 4 fəsil gəl, gör...

Naxçıvanın təbiət gözəli olan Şahbuz bütün fəsillərdə füsunkar görünüşü, bənzərsiz havası ilə turistləri cəlb edən bölgədir. Yazı bir başqa mənzərə, qışı möcüzə, yayı çiçək ətirli, payızı bol meyvəli olan rayonun müstəqillik illərində daha da gözəlləşən, müasirləşən hüsünü buranı əsl turizm məkanına çevirib. Rayonda 140-a yaxın tarix-mədəniyyət abidəsinin qeydiyyata alınması, onlardan 6-nın dünya əhəmiyyətli olması turistlərin diqqətini çəkən məqamlardandır. Rayonun coğrafi mövqeyi isə burada ekoturizm, kənd yaşıl, müalicə, qış və digər turizm növlərinin inkişafına böyük imkan yaradır. Bir dəfə Şahbuzda olan qonaq və turistlər bu doyumsuz gözəllikləri görmək, əsrarəngiz məkanın dörd fəslinin bir-biri ilə harmoniya yaradan mənzərələrini seyr etmək üçün yenidən buraya qayıdır.

Bir təbiət gözəlidir Batabat

Hüsnünə onlarla şeirlər qoşulan, nəğmələr bəstələnən zirvəsi qarlı, ətəyi yaşıl dağları, şiş qayalıqları, dünyanın min bir rəngindən çalar alan çəmənlikləri, saf sulu bulaqları olan Batabatı Tanrı sanki turizm məkanı üçün yaratmışdır. Yazda baxdıqsa gözoxşayan çəmənlərinə, yamaclarında bir-birini əvez edən lalə, nərgiz, bənövşə talalarının

yaylağın təmiz havasına qatdığı rəyihə isə heç bir gözəl ətirlə müqayisə olunmayacaq dərəcədədir.

Batabat tək təbiət gözəli deyil, həm də tarixi abidələr məkanıdır. Qədim karvan yolu üzərində yerləşən və mehmanxana kimi istifadə olunan Fərhad evi, hər biri bir tarix olan mağaralar və göy cisimlərini müşahidə etmək üçün Batabat Astrofizika Resədxanasının da burada yerləşməsi həm

çətinlik yaratsa da, Batabatın bir dəfə mehmanı olanları yaylaq öz cazibəsi ilə növbəti illərdə də yenidən cəlb edirdi. Artıq illərdir ki, Batabata gedən aşırımlı yollar da abadlaşdırılıb. Əvvəllər rayon mərkəzindən buraya çala-çuxurlara düşərək 45 dəqiqəyə çatan avtomobillər indi hamar yollarla şütüyərək 15-20 dəqiqədə orada olurlar.

Batabat səfərinə səhər tezdən nə qədər tez çıxsan belə, gələnlərin sayının çoxluğun-

əziz qonaqlarını da bu füsunkar təbiətin qoynunda ağırlayıb-əzizləyirlər.

Bura tək istirahət məkanı deyil, həm də bu yerin insanların ruzi mənbəyidir. Yaz vaxtı yaylaqda göbə-lək, əvəlik, ələyöz, baldırğan, kəklik-otu, solmazçıçək, çobanyastığı, səhləb, böyrəkotu toplayan dəstə-dəstə insanlarla qarşılaşmaq olur. Batabata gələn buradan əliboş qayıtmaz: ya güllərdən hördüyü çələnglə, ya çəmənlərdən dərib

özünəməxsus çalarları yaşıl rəngin burada hökm sürən bütün tonlarının fonunda insanı valeh edir. Güllərin, çiçəklərin dəniz səviyyəsindən yüzlərlə metr yüksəklikdə yerləşən

xarici, həm də yerli turistlərin maraq dairəsi ni artırır.

Bir vaxtlar yolların bərhad vəziyyətdə olması üzündən bu gözəl yaylağa gəlmək

dan ora çatanda avtomobili saxlamağa yer tapmırsan. Çünki bura muxtar respublikada yay turizmi üçün ən gözəl məkandır. Həm də naxçıvanlılar öz istirahətləri ilə yanaşı,

dəstə bağladığı çiçəklə, ya da dadı doyumsuz nemətlərlə geri döner. İnsanlar bunları da bir istirahət, əyləncə hesab edirlər. Çünki buradakı təmiz hava adamı yormur.

Şahbuz balının dillər əzbəri olmasında Batabatın rolu əvəzsizdir. Şahbuzlu arıçılar mövsümdə arı qutularını yaylağın cənnət sinəsinə yerləşdirərək payızda əl-əl axtarılan balın istehsalını buradakı güllərdən, çiçəklərdən şirəçəkən arılara "tapşırırlar". Bu bal isə, yeyənlər bilir, çiçək ətri, gül dadı verir.

Batabatda istirahət o qədər mənalı keçir ki, Günəşin uca dağların arxasında qüruba enməsinin fərqində olursan. Hava qaralanda, geri dönmək anı yaxınlaşanda: – kaş bir az da burada qalardım, – deyə düşünürsən. Belə olan halda narahat olmağa dəyməz. Çünki burada fəaliyyət göstərən "Batabat" otel-restoranı Batabata gələn turistləri hərtərəfli şəraiti ilə qarşılaya biləcək, onların rahatlığı üçün bütün imkanları olan məkandır. Burada gecələyib, səhərin sübh çağında Günəşin dan yerini yararaq meşəyə gecədən çökmüş şəh damlalarının üzünə səpdiyi zərrin şəfəqlərinin insanı valeh edən mənzərəsini seyr etməyə dəyər.

"Üzən ada" həm də ruhları oxşayan adadır

Təbiət növbəti möcüzələrindən birini də göstərib, dünyada bənzəri olmayan "Üzən ada"nı yaradıb. Adanı seyr edənlər üçünse bu səhrli aləm həm də insan ruhunu dinləndirən bir adadır. Göz işlədikcə uzanan yaşıl çəmənliklərlə əhatə olunmuş və bu yaşillıqların rəngini sularına hopdurmuş gölün ortasındakı ada təbiətin bambaşqa bir təqdimatıdır: çağlayan bulaqlar həzin, şaqqıltı ilə axan çaylar şaqraq nəğmələri ilə ruhları oxşayırsa, "Üzən ada" sükut melodiyası ilə səs-küylü şəhərlərin ilboyu gərginliklə evdən işə, işdən evə tələsən insanlarına mənəvi rahatlıq bəxş edir.

Ötən il Batabata gəlib "Üzən ada"nın fonunda fotosəkil çəkdirənlər növbəti onu başqa bir səmtə görürlər. Sanki təbiət də küləkləri ilə onu suyun üzərində gəzdirməklə insanları adanın dörd bir tərəfindəki gözəllikləri görməyə, fotosəkillərə həkk etməyə çağırır.

Zorbulaq "səsləyir": tamaşama gəl

Təbiətin heç özünə də agah olmayan möcüzəsi ilə yaranıb Zorbulaq. Görənlər, hüsnünə heyran olanlar, əlini buzlu suyunda bir neçə saniyə saxlaya bilməyənlər, büllür-tək şəffaf suyunun həzin nəğməsinə duyanlar bilir nədən danışırıq mən. Zorbulaqdan... Gözəlliklər məkanı Batabatın uca zirvələrindən mənə alıb dağların sinəsinə yara-yara axıb gələrək bu bulaqda tox-tayan təbiət erməğanından söhbət açırıq. Yəni Batabata gələsən, Zorbulağı görmədən qayıdasan, bu, mümkündürmü? Onda heç elə bil Batabata gəlməmişən, Ulu Yaradanın

möcüzə "əserini oxumamısan". Elə buna görə deyilmi ki, Batabata gələnlərin hər biri gəzintinin sonunda Zorbulağa qalxır, onu bir seyrəngah kimi seyr edir, suyundan içir, bu bulağın axarının Batabat gölüne qovuşan anda dalğalanan ləpələrinin "pıçılığını" dinləyirlər.

Bulaq suyunun göldəki canlılara necə həyat verdiyinə saatlarla tamaşa etmək isə insanın ruhunu oxşayır.

Biçənək, Keçili, Kükü, Nursu, Ağbulaq

Şahbuzun hər qarışı turizm üçün əlverişlidir. Yazda-yayda buradakı evlərin həyətlərində Batabat havası hiss olunur. Elə bu səbəbdən də sakinlərin belə bir deyimə yaranıb: – Həyətim elə bil Batabatdır.

Bütün kəndləri abadlaşdırılan, yol infrastrukturunu müasirləşdirilən rayonun Biçənək, Keçili, Kükü, Nursu, Ağbulaq kəndləri isə sözün həqiqi mənasında, cənnətdir desək, yanılmaq.

* * *

Biçənək Batabata çox yaxın ərazidədir. Zirvəsi buludlara söykənən dağların qoynuna sığınan bu kənd əsl turizm məkanidir. Məşhur Biçənək meşəsindən əsən həzin küləklərin gətirdiyi sərinlik iyul-avqust aylarında cırhacır istidən "yaxa qurtarıb" buraya gələn qonaqlara heyretəmiz bir istirahət bəxş edir. Biçənəyin axşamçağıları adamı əməlli-başlı üşüdür. Kəndin saf və keyfiyyətli heyvandarlıq, tərəvəz məhsullarının dadı isə damaqlardan getməz.

* * *

Keçilidə Camal qalasının, Çinqıllı bulağın, Küküdə Qanlıgölün, Dərə-boğazının, Pirdərəsinin gözəlliyi yolunu yoldan edir. Yaşillıqlar içərisində olan bu kəndlər havası, suyu ilə istirahət üçün ideal –məkanlardır.

* * *

Güneyli-quzeyli, axarlı-baxarlı Nursu kəndi də quruculuqla müasirləşən, qonaqlı-qaralı yurd yerlərindəndir. Həm də sevimli şairimiz Məmməd Arazın ata yurdu. Burada yaradılan şairin ev-muzeyi turistlərin ilin bütün fəsillərində ən çox üz tutduğu ünvanlardan birinə çevrilib. Bir zamanlar "Bəlkə bu yerlərə bir də gəlmədim, duman salamat qal, çən salamat qal", – deyərək kəndlə vidalaşan şairin ev-muzeyi indi yüzlərlə turisti dumanlı-çənli təbiət gözəli Nursuya gətirir.

* * *

Dəniz səviyyəsindən 2 min metr yüksəklikdə yerləşən Ağbulaq isə gözəl təbiəti, heyretəmiz landşaftı ilə turizm üçün çox əlverişli kənddir. Burada 2013-cü ildən fəaliyyət göstərən istirahət mərkəzi kənddə turizmin inkişafına təkən verib.

"2018-2022-ci illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikasında turizmin inkişafına dair Dövlət Proqramı"na uyğun olaraq muxtar respublikanın kənd turizminin tətbiq olunduğu ilk yaşayış məntəqəsi olan Ağbulaqda kənd və dağ-xizək turizminin inkişafı üçün kompleks işlər görülür. Ötən illərdə Ağbulaq kəndində Xizək Mərkəzinin yaradılması burada yay turizmi ilə yanaşı, qış turizminin də əlverişli olduğunun göstəricisidir.

Kənddə turizmin inkişafı sahəsində digər tədbirlər də həyata keçirilib. Belə ki, kənddəki bütün evlərin dam örtüyü dəyişdirilib, fasadlar yenilənib, yarasız tikililər sökülüb, həyətlərdə abadlıq işləri aparılıb və çəpərlənib, lazımı kommunal məişət şəraiti yaradılıb. Yaşayış məntəqəsindən kənarda isə yeni təsərrüfat binaları tikilib. Həyata keçirilən tədbirlər, zəngin təbii turizm ehtiyatları və müasir sosial infrastruktur Ağbulaqda kənd turizminə üstünlük verənlər üçün ideal şərait yaradıb.

Adıçəkilen bu kəndlərin hər birində sakinlər tərəfindən də turistlərə onların tələbatını ödəyəcək səviyyədə evlər təklif olunur.

Qış turizminə üstünlük verənlər

Ümumdünya Turizm Təşkilatının statistik göstəricilərinə görə, hər il dünya turistlərinin, təxminən, 30-35 faizi qış aylarında istirahət etməyə üstünlük verirlər. Bu, bir tərəfdən insanların məşğulluq sahəsi ilə bağlıdırsa, digər tərəfdən sözsüz ki, onlarda qış fəslinə olan sevgi, qışın romantik görüntülərinə heyranlıqdır.

Qış turizmi dedikdə insanın gözləri önündə, ilk olaraq, yüksək dağlıq ərazilərdə, əsasən, xizək idman növü canlanır. Lakin

bu, tək o səbəbdən deyil. İnsanlar qış turizminə üstünlük verməklə fərqli bir istirahət etmiş olduqlarını düşünürlər. Yüksəkliklərin təmiz havasından yararlanmaq, təbii bitki örtüyünün verdiyi oksigendən faydalanmaq, ailəliklə xoş istirahət etmək, yaşadıkları həyatın streslərindən kənarlaşmaq, istirahət etdikləri bölgənin mədəniyyətini araşdırmaq istəyi qış turizmini son illər daha çox diqqət-çəkən turizm növlərindən birinə çevirmişdir.

Şahbuzun "qış nağılı"

Batabatın, Ağbulağın, Kükünün, Biçənəyin, Nursunun, Keçilinin, Külüsun qış fəslini görənlər, mənəcə, uzun illər bu gözəl təəssürlərdən ayrıla bilməz. Bəlkə də, söylədiklərim burada yaşayan insanlar üçün adi ola bilər. Təbii ki, axı bu yurd yerlərində yaşayanlar o gözəllikləri daim görür. Lakin kənardan gələn insanlar möcüzəli təbiətlə qarşılaşırlar. Dəniz səviyyəsindən yüz metr-lərlə yüksəklikdə yerləşən bu yerlərin zirvəsi sanki göyə söykənən dağlar, sıldırım qayalar, göz baxdıqca uzanan dərələr, bu dərələrdə yağın xüsusi fiqurlar yaratdığı kollar, dağlarda, yamaclarda yalnız bu şaxtalara tab gətirə bilən quşların, heyvanların ləpirləri, çayların üzərindəki körpü yarıdan, ağaclardan sallanan salxım buzlar hansı turistin tamaşa edib yorğunluğunu çıxarmaq istədiyi mənzərələr deyil?

Batabatın bənzərsiz təbiəti, burada gölün içərisində yayda "Üzən ada"nın şaxtadan hərəketləşmiş qarlı qışını seyr etmək, Zorbulağın, Söyüdlü bulağın sıldırım buzlar altından həzin qış nağılını kim dinləmək istəməz? Keçilidə Camal qalasının, Çinqıllı bulağın, Küküdə Qanlıgölün, Dərəboğazının, Pirdərəsinin qış tamaşasının kim doyar ki?...

Yüz dəfə eşitməkdənsə, bir dəfə görmək yaxşıdır...

Yayda da, qışda da dincəlməyi planlaşdırın insanlar ölkədaxili, yoxsa xarici turlar seçimi qarşısında qalırlar. Düşünürəm ki, öncə hər bir insan ölkəsi daxilində olan turizm bölgələrinə üz tutmalı, istirahət etməlidir. Doğma Vətənimizi hərtərəfli tanıyandan sonra xarici ölkələrə səfərlərimiz özümüzünlük ilə onların müqayisə etməyimizə, yaxşıları özümüzə də görmək istəyimizə şərait yaradar.

Fəsillərinin hər biri bir başqa olan Şahbuzun təbii gözəllikləri haqqında saatlarla danışmaq olar. Gələnlər görüb, bəyənilib və bu gözəl bölgədə olan turist hər dəfə istirahət barədə düşünəndə ruhuna hakim kəsilmiş "Şahbuzun hüsnünü eylədikcə yad, xəyalım bir anda açır qol-qanad" fikirləri ilə yenə bu yurd yerini seçir. Gördüklərini isə –yaxınları ilə paylaşsınlar.

Elə bu yazını da həmin gözəlliklər haqqında eşidən, lakin görməyənlər üçün yazdıq ki, qoy onlar da gəlsinlər, görsünlər. Buradakı bənzərsiz təbiəti və onun qoynundakı istirahəti canlı olaraq görmək, duymaq tam başqadır. Məhz bu anda anlamaq olur təbiətin insanlara lütfünü...

Mətanət Məmmədova